

Självstyrelsepolitiska nämndens Framst.ang.antagande av en resolution i anledning av ett televisionsprogram rörande Åland som producerats av Finlands rundradio och utsänts av TV den 8 mars 1971 samt av Danmarks TV den 27 juli 1972.

Till Ålands landsting

från Självstyrelsepolitiska nämnden.

Den 8 mars 1971 sändes i Finlands television ett program under rubriken "En aktuell rapport om språkpolitiken på Åland" av redaktörerna Ann-Britt Almqvist och Fredrik Hackman. Detta televisionsprogram väckte omedelbart stark kritik på Åland och betecknades såsom ensidigt och osakligt. Programproducenterna hade tydligen ingen som helst kännedom om den åländska självstyrelsen, om dess upprinnelse i tiden samt om dess utveckling till den fasta grundvalen för åländskt samhällsliv av i dag och inte heller någon förståelse för att de språkstadganden, som gäller på Åland, måste betraktas icke såsom föreskrifter reglerande förhållandena mellan tvenne språkgrupper utan såsom en skyddslagstiftning, avsedd att värna den självstyrelse av uteslutande enspråkig grundnatur som landskapets befolkning accepterat och som tillkommit med syftet att på Åland bevara svenskt språk och svensk kultur. Icke ens de åländska företrädare, som medverkade i programmet förklarade sig nöjda med uppläggnings- och urvalet av intervjuobjekt.

Den 15 mars 1971 meddelade programnämnden på Åland skriftligen Svenska programrådet vid Finlands rundradio att "TV-programmet I blyxtbelysning i TV 2 den 8 mars gav en grovt missvisande bild av förhållandena på Åland och har upprört de åländska tittarna". Programnämnden ansåg också att programmet var ensidigt upplagt och att redigeringen av programmet förstärkte den missvisande bild programmet gav.

Svenska programrådet behandlade ärendet första gången den 24 mars och andra gången den 7 april 1971. Programrådets ordförande ansåg

bl.a. att "man kom nu att belysa en starkt kringskuren del av den åländska självstyrelsens verkan utan att klarlägga bakgrunden." Svenska programrådet avslutade sin behandling av ärendet med följande uttalande:

"Rundradions svenska programråd har från den åländska programnämnden mottagit en skrivelse med anledning av ett televisionsprogram om språkpolitiken på Åland, 'I blixtbelysning'. Programrådet har tagit del av ifrågavarande program och konstaterat att det ger en ensidig bild av landskapssjälvstyrelsen och språkförhållandena på Åland och icke tillräckligt beaktat kraven på saklighet och opartiskhet i gällande programregler.

Programrådet anmodar därför programledningen att sända ett tvåspråkigt program där självstyrelsens bakgrund och väsen klarläggs på ett sakligt och balanserat sätt.

Programrådet hänvisar samtidigt till Förvaltningsrådets uttalande av den 19.2.1971 där bl.a. sägs: 'De för programverksamheten ansvariga bör se till att de utsända programmen motsvarar programreglernas bestämmelser och programrådets direktiv'. Programledningen uppmanas att med nödig omsorg övervaka att detta iakttas."

Oaktat den utpräglad negativa reaktionen från åländsk sida mot detta televisionsprogram och utan fäst avseende vid svenska programrådets starkt kritiska inställning till detsamma visades emellertid programmet, enligt av programchefen Joan Harms i offentligheten meddelade uppgifter, vid ett nordiskt kulturchefsmöte i Köpenhamn den 3-5 maj 1971 under beteckningen "kontroversiellt faktaprogram". Av programchefen Harms uttalande framgår också, att varje nordiskt land hade möjligheter att fritt rekvirera s.k. faktaprogram ur de andra ländernas programutbud. Den 27 juli 1972 visades televisionsprogrammet i Danmarks television.

Landstingets talmanskonferens har den 14 augusti och den 5 september 1972 behandlat frågan om huru detta för landskapet Åland och dess självstyrelse kränkande och av Svenska programrådet vid Finlands rundradio kritiserade, ja, närmast underkända televisionsprogram, överhuvudtaget kunde förevisas vid ett nordiskt kulturchefermöte i Köpenhamn eller medtagas bland de s.k. faktaprogram, som de andra nordiska länderna kunde få fritt förfoga över. Talmanskonferensen, som helt delade den allmänna åländska uppfattningen om televisionsprogrammens synnerligen osakliga innehåll samt ensidiga och tendentiösa uppläggning och redigering, beslöt hemställa att landstinget genom en framställning från självstyrelsepolitiska nämnden skulle beredas tillfälle att behandla frågan och att fatta av ärendets behandling påkallade beslut.

Självstyrelsepolitiska nämnden har den 11 september 1972 behandlat ärendet och härvid för sin del ansett, att televisionsprogrammet "I blixtbelysning", som utsändes av Finlands television den 8 mars 1971 och som också återutsändes över Ålandssändaren, till hela sin natur varit politiskt inriktat och närmast avsett att angripa självstyrelsen för dess förment avoga inställning såväl till finska språket som till enskilda finskatalande medborgare, som bosatt sig på Åland. Därjämte synes också programproducenterna ha haft för avsikt att förmedla vissa synpunkter på samhällsekonomin i landskapet och på åländskt näringsliv. Programmets uppläggning gav emellertid en fullständigt skev bild av de verkliga förhållandena på Åland och framförallt förtegs bakgrunden till landskapets språkliga skyddsstadganden och fördoldes nödvändigheten av skyddsbestämmelsernas tillämpning för att bevara Åland enspråkigt svenskt och därmed också bevara grundvalen för Ålands självstyrelse. Den kritik som riktats mot detta program har för den skull enligt självstyrelsepolitiska nämndens åsikt varit fullt berättigad. Därför synes det också så

ytterst omotiverat och oförståeligt att nämnda ensidiga, osakliga och hårt kritiserade program, ändock skulle förevisas i Köpenhamn den 3-5 maj 1971 och utbjudas såsom ett av Finlands television producerat faktaprogram om "de finskspråkigas sätt att uppfatta sin situation på Åland".

Självstyrelsepolitiska nämnden har slutligen också konstaterat att Svenska programrådets arbetsutskott den 22 augusti 1972 behandlat frågan om huru ett program, som den 7 april 1971 kritiserats och närmast underkänts av programrådet ändock den 27 juli 1972 kunna sändas i Danmarks television.

Under hänvisning till ovanstående föreslår självstyrelsepolitiska nämnden att Ålands landsting skulle antaga följande resolution i ärendet:

"Ålands landsting uttalar härmed en skarp protest dels mot att programmet "En aktuell rapport om språkpolitiken på Åland av Ann-Britt Almqvist och Fredrik Hackman" överhuvudtaget producerats och sänts över televisionsnätet i Finland ävensom dels mot att Finlands rundradio tillåtit, ja, medverkat till att programmet den 3-5 maj 1971, efter det programmet utsatts för kritik t.o.m. av en instans inom rundradions egen förvaltning, visats vid ett nordiskt kulturchefsmöte i Köpenhamn samt utbjudits till de andra nordiska länderna såsom ett utbytesprogram.

Ålands landsting förväntar sig att av Finlands rundradio utfärdade föreskrifter i framtiden skall omöjliggöra en upprepning av händelseförloppet kring detta program.

Ålands landsting förväntar sig också att Finlands rundradio, då program om landskapet Åland och dess befolkning eller dess självstyrelsesystem produceras, skall eftersträva 'objektivitet, sanningsenlighet och politisk balans."

Självstyrelsepolitiska nämnden föreslår vidare

att landstinget skulle hemställa hos
Ålands landskapsstyrelse om att landskaps-
styrelsen bringar ovannämnda resolution
till Finlands rundradios kännedom.

Mariehamn, den 11 september 1972.

På självstyrelsepolitiska nämndens vägnar:

Folke Woivalin
talman

Jan-Erik Lindfors
t.f. sekreterare.